

זהו האיש שעדותו מקעקעת את המיסד האיש שמאחורי הקלעים

עורך־הדין גושן הוא עדה־מדינה נגד אשר ידלין ונגד אברהם עופר. שימרו עליו היטב! הוראה זו נמסרה ביום החמישי שעבר על־ידי קצין בכיר במשטרת מחוז תל־אביב לחוליה מיי"ד חדת של היחידה המרכזית, שנשלחה לבי"ת של חיים גושן, ברחוב פינקס מיספר 50 בצפון תל־אביב.

די היה בהוראה זו כדי להבהיר את החשיבות הרבה שמייחסת המשטרה ל"עורך־הדין חיים גושן. מאז מסר עדות במשטרה נגד ידלין ואף הסכים לשמש אחד מעדי־המדינה הראשיים במישפט נגד דו, הפך עורך־הדין תל־אביבי עבה־כרס אחד האנשים השמורים במדינה.

בצצה נוספת הטיל לפני כשבוע וחצי, אחרי שמש, לדיברי חוקרי־המשטרה, את העדות שגרמה את המיפנה בחקירת השר אברהם עופר. בעדות זו סיפר גושן (53) על אודות עיסקת־קרקעות שנעשתה בין חברת ש"כונ"עובדים, לבין בעלי־קרקעות ערביים, בשכונת נווה־יעקוב שבמזרח־ירושלים.

על־פי עדותו של גושן, ששימש מתווך בעסקה זו, הועבר חלק גדול מן הכסף פים, שיועדו להיות משלמים לבעלי־הקרקע הערבים, לידי עופר ששימש אז כמנכ"ל החברה, ולידיו שלו. עדותו זו של גושן היתה גם הסיבה העיקרית לכך שאיש־צמרת בממשלה ובמפלגת העבודה ניערו את חוצנם מעופר וסירבו לפרסם למרות דרישתו, את תוצאות חקירה זו מישטרתית עד לאותה שעה. ייתכן גם שעדותו של גושן היא אשר גרמה, בסופו של דבר — בעקפיו, כמוכן — להחלטתו של עופר לשים קץ לחייו ביום השני ש"עבר.

מאז השבוע שעבר היה ביתו של גושן נתון תחת שמירה סמויה של היחידה ה"מרכזית. ביום החמישי שעבר הוחלט, בי"דגים מישטרתיים בכירים, להפוך את השמירה הסמויה — גלויה.

בניביתו של גושן קיבלו הוראה מספר רשת מן המשטרה שלא לפתוח את דלתם לפני איש. אנשי היחידה המרכזית החלו נראים במשך כל שעות היום והלילה בכניסה לבניין־המגורים המהודר. גם בי"תוך דירתו של גושן, שבקומה הרביעית, הוצב בלש בכגדים אורחיים אשר לא עצם עין לרגע, ומבטו לא מש מעל האדם היקר ביותר במדינה בימים אלה.

מי הוא חיים גושן אשר, לדיברי ודערי דבר, יש בכוחה של עדותו לגרום מהפכה? מי האיש שהסכים לשמש עדי־מדינה נגד אשר ידלין, ואשר עוד רבים חוששים מן הרגע שבו יפצה את פיו?

פעיל ציוני

חשאי

כדי לעמוד על דמותו של איש־המיסתורין, העומד במרכז החדשות זה שבועות רבים, אולם למעשה את איש יודע מיהו, יש לחזור יותר מן החמישים שנים לאחור, לאלכסנדריה שבמצרים. בי"שנת 1923 נולד בעיר המצרית שלחוף הים התיכון, שארל צוקרמן, אשר לימים הפך חיים גושן.

מישפחה צוקרמן היתה אחת המישפחות המבוססות והאמידות באלכסנדריה בתחילת המאה. כירור קצר בשולת המיש"ר פחתית מעלה, כי שארל צוקרמן הוא בי"עצם אשכנזי מדור־דורות. סבו הגיע לי"מצרים בעיקבות פוגרומים שנערכו ביהודים במזרח־אירופה בסוף המאה שעברה. האב, ויקטור צוקרמן, ניהל בית־מחסן גדול (מעין כליבו) ברובע המוסלמי בעיר. אולם בית המישפחה שכן ברובע היהודי, שם גדל והתחנך שארל הצעיר. את הש"לחתו רכש בלימודים בבית־הספר היהודי־חילוני, ומלימודים אחר־הצהריים אצל הר"ב בן־תורה, מרבניו הגדולים של מצ"ר רים. "החינוך אצל הרב בן־תורה" מספר אחד מוזיקני קהילת יוצאי מצרים בארץ.

"היה חינוך מיוחד שזכו בו רק הצעירים הכישרוניים ביותר, שיועדו לגדלות בי"תורה ובמעשים טובים."

גם בדבר נוסף בלט צוקרמן, מהיר־הדיבור ומלא־התקופ, כבר בתקופת לימודיו בבית־הספר התיכון, ומאוחר יותר בי"אניברסיטה של אלכסנדריה, גילה נטייה "להיות ציוני", כהגדרת אחד מחבריו מ"אותה תקופה. צוקרמן היה בין מקימי אירגון ציוני חשאי במצרים, בסוף שנות הארבעים, כאשר מלך בה המלך פאריד. עלייתו לארץ, חודשים אחדים אחרי ש"התפרסמו הידיעות על נצחון צ"הל במל"ח המתה־שיחרור, היתה קשורה בסיפור מר"תק, הזכור עד היום לרבים מוותיקי ה"קהילה היהודית בעיר המצרית בעלת ה"אוכלוסיה היהודית הגדולה ביותר באותם ימים.

נוכר שמואל ("סמי") עטייה, מראשי הקהילה באלכסנדריה בימי המלך פארוק: "הכרתי את שארל צוקרמן הקטן ואת כל המישפחה שלו. הוא למד מישפטים באר"

המכונות. המכונות הזאת לא היתה שווה יותר מ־15 לירות. ככה השגנו לצוקרמן דרכון, וביום המחרת הוא כבר היה על אונייה, שהביאה אותו לארץ־ישראל."

גושן עשה

מה שרצה!

ארץ־ישראל הגיע שארל צוקרמן בשנת 1949, והוא בן 26. אולם הוא לא הגיע לבדו. יחד איתו באה אשתו, שהיתה בחודשי הריונה האחרונים. כבר בימים הראשונים לשהותו בארץ החליף את שמו לחיים גושן, ואף קיבל תעודת עור־דין, אחת הראשונות שהוצאו בארץ אחרי הימלחמה.

כבר בתחילת צעדיו בארץ פנה לכיוון הפוליטי, וירד עם אשתו ובתו התינוקת לקריית־מלאכי, העיירה הדרומית שבאותה עת, היתה בשלבי הקמתה הראשונים. בי"עירה שימש כנציג המיפלגה. לזכותו של

של עורך־הדין הצעיר והדינאמי היתה מטאורית, אולם יש המוכנים להעיד שלא תמיד עשה זאת בדרך הישרה.

ראשית עסקנותו הפוליטית היתה במיס"גרת התאחדות־יוצאי־מצרים בישראל. גור"שן ניצל את העובדה שבגלה־עלייה הגדול השני ממצרים, ב־1956, עלו גם אביו ושאר בני משפחתו והוא זכה, בעזרת מקורבי אביו, בתפקיד יושב־ראש האיר"גון, שמנה אלפים רבים של חברים. איר"גון זה קיבל ממישרד־הקליטה תמיכה כס"פית שהתבטאה בעשרות אלפי לירות בי"שנה, ואשר נמשכת עד היום.

מאז נבחר לתפקיד זה, ב־1960, ועד היום, הוא משמש כיושב־הראש של הת"אחדות־יוצאי־מצרים בישראל. על כך יש מערערים, ולפני שנים אחדות נוצר קרע באירגון על רקע שליטתו הבלתי־מעור"ערת של גושן בו.

על כך מספר סמי עטייה: "בשנת 1964 החליטו אלפים מיוצאי מצרים בארץ לפ"רוש מן ההתאחדות, בגלל גושן, הוא ישב על כיסאו בלי בהירות, בלי ביקורת — פנימית או של מבקר־המדינה — ועשה בהתאחדות ככתוך שלו, תוך שהוא מנצל אותה כדי לזכות במעמד במפא"י, כאילו כל יוצאי מצרים בארץ עומדים מאחוריו.

"או פרשנו, והקמנו אירגון־גג של כל יוצאי מצרים בארץ ובעולם. המאבק על תקציב מטעם מישרד־הקליטה לאירגון־גג נמשך כבר יותר מעשר שנים. בי"27.7.73 פנינו גם למבקר־המדינה, ושאלנו למה אין ביקורת על הכספים המועברים מן הממשלה להתאחדות. התשובה היתה שההתאחדות אינה נמנית עם הגופים הכ"פשוים לביקורתו של מבקר־המדינה. גושן עשה עם הכסף מה שהוא רצה."

התדמית

בכיוון העילית

מעמדו של עורך־הדין התבסס ו"הלך לקראת סוף שנות השישים, הוא רכש לעצמו דירה ברחוב דה־האו בצפון תל־אביב, ועיקר עיסקותיו כעורך־דין היה בתיווך עבור חברות שונות של המיפלגה. הוא רכש לעצמו בצמרת המיפלגה ידידים קרובים רבים, כמו שר"האוצר יהושע רבי"גוביץ, ומי שהיה מזכיר מחוז תל־אביב של מפלגת העבודה, דב בן־מאיר.

באונזי ידיו נהג להתרברב כי הוא משתייך על העילית התברתית והפוליטית במדינה אם כי, כך הסביר, הוא מעדיף לעבוד מאחרי־הקלעים. גושן הסך אחד הפעילים במחוז תל־אביב, נתמנה כיושב־ראש ועדת־הקליטה, ושימש כיו"ר קרן למימון פעולות שונות במיפלגה באיזור תל־אביב.

בי"1969 עמד בראש קרן־המימון־לבחיי רות לראשות עיריית תל־אביב. אז הת"הדקו עוד יותר קשריו עם יהושע רבי"גוביץ, שהיה אז מועמד לראשות העיר מטעם מיפלגת העבודה. במערכות הבחיי רות בי"69 וב־73 היה פעיל בקרנות המימון, עד כדי כך שכימעט זנת את מיק"צועה, שבינתיים הפך לו עיסוק צדדי בלבד. בי"72 העביר את מישרדו לדירה נאה ברחוב דינגוף 3, ושם ניהל מישרד ל"עיריכת־דין בשותפתו עם עורך־הדין מרדכי ("מוטי") שורר, הניצב כיום מעברו האי"חר של המיתרס ומשמש סניגור לשרה הרל, אחותו של אשר ידלין.

בשנים האחרונות צימצם גושן את חוג לקוחותיו, ועיקר הכנסותיו היה מעיסקי"תיווך עבור קופת־חולים וחברת ש"כונ"עובדים. אז החל מפגין בפומבי את ה"עושר שצבר בשנים האחרונות. הוא נהג להתגאות באוסף־התמלונות הנדיר שבביתו ששוויו, להערכתו שלו, יותר מ־150 אלף לירות. השינון" שלו בשנים האחרונות היה מיכשור אלקטרוני, והוא נהג לשאת עימו תמיד מכשיר־קלטת קטן מתחוכם, ומכונת־תישוב השמלית משוכללת.

נכסותיו לח"ל שכפו. אחד מאחיו מת"גורר בבריטלי, ומכריו של גושן יודעים

עורך־הדין חיים גושן

גושן ייאמר כי הקים את קריית־מלאכי כימעט במידינו, ושכר עבודתו אכן היה בצידה. הוא נתמנה ראש המועצה המקומית הראשונה בקריית־מלאכי. אז החל גם בי"צירת הקשרים התברתיים הענפים עם צעירי מפא"י של אותה תקופה, ביניהם אשר ידלין ואברהם עופר.

בסוף שנות החמישים החליט לעזוב את קריית־מלאכי ולכוון את עיקר מירצו לי"פוליטיקה. יחד עם מישפחתו שהתרחבה בינתיים, עם הולדת הבת תמר ("תמי"), הוא עקר לתל־אביב ופתח מישרד לעריכת דין ברחוב מוא"ה, בשותפות עם עורך־הדין ליפשיץ.

כבר אז החלה בריאותו מתערערת. הוא נהג לשאת עימו תרופות דרך־קבע, ו"סבל ממיחוסים שונים, שבגללם גם לא גוייס קודם־לכן לשירות בצבא. התקדמותו

ניברסיטת אלכסנדריה, ואחר־כך עבד אצל עורכי־הדין היהודיים חיים חזן, אברהם אברהמינו ופליקס בן־זקן. באותה תקופה דיברו הרבה על עלייה לארץ־ישראל, ואחד הפעילים בין הציונים התשאים היה צור קרמן. יום אחד באו אלי בבהלה ואמרו לי: המשטרה עומדת לעצור את צוקרמן, כי שמעו על הפעילות הציונית שלו בי"קהילה."

"באותה תקופה נחשבה כל התארגנות לעלייה לארץ־ישראל כדבר בלתי־חוקי, ואני התחלתי להתרוצץ כדי להשיג לילד אשרתי־ציאה. היתה איוה בחור ערבי ש"הכרתי, והא הבטיח לסדר את זה תוך 24 שעות. ואז פיתאום בא אלי צוקרמן ואמר לי שאין לו כסף. אבל היתה לו מכונת קטנה, טינגר, או אני אמרתי לו: אני גותן לך את מאה הלירות, תן לי את